

การศึกษาวงจรวิชาชีพครูในโรงเรียนที่มีปัจจัยคัดสรรต่างกัน
สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

นางสาวอัญชลี ตาขัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2546
ISBN 974-17-5663-1
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF TEACHER CAREER CYCLE IN SCHOOLS WITH DIFFERENT SELECTED FACTORS
UNDER THE DEPARTMENT OF EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS

Miss Anchalee Takhan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5663-1

อัญชลี ตาซัน: การศึกษาวงจรวิชาชีพครูในโรงเรียนที่มีปัจจัยคัดสรรต่างกัน สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร (A STUDY OF TEACHER CAREER CYCLE IN SCHOOLS WITH DIFFERENT
SELECTED FACTORS UNDER THE DEPARTMENT OF EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS)
อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.ศิริเดช สุชีวะ 126 หน้า. ISBN 974-17-5663-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่วงของวงจรวิชาชีพครู ของครูสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร
และเปรียบเทียบช่วงของวงจรวิชาชีพครูของครูที่มีภูมิลำเนา การศึกษา ตำแหน่งงาน การร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ฐานะ
ทางเศรษฐกิจและขนาดของโรงเรียนที่สอนแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูสังกัดสำนักงานศึกษา
กรุงเทพมหานครจำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามวงจรวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยพัฒนาและ
ดัดแปลงมาจาก Demographic Information, Career Stages Rating Scale และ Teacher Career Cycle Inventory
ที่สร้างโดย Fessler, Christensen และ Price (1992) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ วงจรวิชาชีพครู ภูมิลำเนา ได้แก่ เพศ อายุ
อายุงานและความสะดวกในการเดินทางมาโรงเรียน การศึกษา ได้แก่ วุฒิการศึกษาสูงสุดและสาขาวิชาที่สำเร็จการ
ศึกษา ตำแหน่งงาน ได้แก่ ตำแหน่งงานและตำแหน่งบริหาร การร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ได้แก่ การทำวิจัยในชั้นเรียน
จำนวนงานวิจัยในชั้นเรียนที่เคยทำมาแล้ว การเข้าร่วมการอบรม - สัมมนาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาและเกียรติยศชื่อเสียงที่
เคยได้รับ ฐานะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เสริมและฐานะทางการเงิน และขนาดของโรงเรียนที่สอน การวิเคราะห์ข้อมูล
ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติภาคบรรยาย และการทดสอบไคสแควร์

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการเจริญเติบโตและกระตือรือร้น (Enthusiastic and Growing) (ร้อยละ 37.0) รอง
ลงมาคือ ช่วงการสร้างสมรรถภาพ (Competency Building) (ร้อยละ 22.9) ช่วงภาวะคงที่ในวิชาชีพ (Career
Stability) (ร้อยละ 10.8) ช่วงขาลงของวิชาชีพ (Career Wind-Down) (ร้อยละ 10.8) ช่วงภาวะคับข้องใจในวิชาชีพ
(Career Frustration) (ร้อยละ 9.8) และช่วงการเหนี่ยวนำ (Induction) (ร้อยละ 9.2) ตามลำดับ
2. ผลการวิเคราะห์ช่วงของวงจรวิชาชีพครูของครูที่มีภูมิลำเนา การศึกษา ตำแหน่งงาน การร่วมกิจกรรมทางวิชา
การ ฐานะทางเศรษฐกิจและขนาดของโรงเรียนด้วยการทดสอบไคสแควร์ พบว่า สัดส่วนของครูในแต่ละช่วงของวงจ
วิชาชีพครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในตัวแปร อายุ อายุงาน ตำแหน่งงาน ความสะดวกในการ
เดินทางมาโรงเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวนงานวิจัยในชั้นเรียนที่เคยทำมาแล้ว และเกียรติยศชื่อเสียงที่เคยได้รับ
แต่ไม่แตกต่างกันในตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ตำแหน่งบริหาร การอบรม - สัมมนา
ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา รายได้เสริม ฐานะทางการเงิน และขนาดของโรงเรียน

ภาควิชา.....วิจัยการศึกษา.....
สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....
ปีการศึกษา.....2546.....

ลายเซ็นชื่อนิสิต..... *busi om24* .....
ลายเซ็นชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Asf* .....
ลายเซ็นชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#4583838927 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD : TEACHER CAREER CYCLE

ANCHALEE TAKHAN: A STUDY OF TEACHER CAREER CYCLE IN SCHOOLS WITH DIFFERENT SELECTED FACTORS UNDER THE DEPARTMENT OF EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRIDEJ SUJIVA, Ph.D.126 pp. ISBN 974-17-5663-1

The purposes of this research were to study the stage of Teacher Career Cycle under the Department of Education, Bangkok Metropolis and to compare the stage of Teacher Career Cycle of teachers with different background, Education; Academic position; Academic activity involvement; Economy and school size. The sample consisted of 397 teachers under the Department of Education, Bangkok Metropolis. The research instrument was the Teacher Career Cycle questionnaire adapted from Fessler, Christensen and Price (1992)'s Demographic Information, Career Stages Rating Scale and Teacher Career Cycle Inventory. The variables in this study were the stage of Teacher Career Cycle, teacher's background (sex, age, the teaching experience and transportation), Education (the highest education and major), Academic position (position and administrative position), Academic activity involvement (classroom action research, the number of classroom action research, the academic seminar and the honor), Economy (extra income and economic status) and the school size. Descriptive statistics and Chi Square - test were performed.

The finding were as follows:

1. The teachers under the Department of Education, Bangkok Metropolis were on the Enthusiastic and Growing stage (37.0 %), the Competency Building stage (22.9 %), the Career Stability stage (10.8 %), the Career Wind-Down stage (10.8 %), the Career Frustration stage (9.8 %) and the Induction stage (9.2 %).

2. The proportion of teachers in each stage of Teacher Career Cycle was significant at .05 level in age, the teaching experience, transportation, classroom action research, the number of classroom action research and the honor but it was not significant in sex, the highest education, major, administrative position, extra income, economic status and the school size.

Department.....Educational Research.....

Field of Study... Educational Research.....

Academic year .....2003.....

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co - Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ และดูแลเอาใจใส่ในทุกขั้นตอนของการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาที่ดีเยี่ยมเสมอมา และคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอยู่เสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณในความกรุณาของ Professor Dr. Jay R. Price และ Professor Dr. Ralph Fessler แห่ง Johns Hopkins University และ Judith C. Christensen แห่ง National-Louis University ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านเครื่องมือวิจัย เอกสารรายงานการวิจัย รวมทั้งคำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลอันมีค่า

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน กัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณกิตติยา ภมรคณ คุณสุพัชรา ชะมะบุตร ณ คุณธิดาพร ไตสดี และคุณนันท์นที ภูมรินทร์ รวมทั้งบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนบางส่วน

ขอขอบพระคุณครู – อาจารย์และเพื่อนๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการปรับแก้ภาษาในการพัฒนาเครื่องมือ การทดลองใช้เครื่องมือ การเก็บข้อมูลในการวิจัย รวมทั้งอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้สละเวลาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย

ทำยนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ บิดา-มารดา และน้องสาวที่เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดียิ่งเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 วิชาชีพครู.....	8
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับวงจรกิจวิชาชีพครู.....	23
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	82
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ช่วงของวงจรกิจวิชาชีพครู.....	85
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนของครูตามตัวแปร ที่ศึกษาในแต่ละช่วงของวงจรกิจวิชาชีพครู.....	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	98
อภิปรายผลการวิจัย.....	99
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	103
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	104
รายการอ้างอิง.....	105
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	114
ภาคผนวก ข ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	116
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	118
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	126

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่	หน้า
1	ที่มาของปัจจัยคัดสรร..... 53
2	กลุ่มการศึกษา สำนักงานเขตการศึกษา และจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในแต่ละกลุ่มการศึกษา..... 56
3	กลุ่มการศึกษา สำนักงานเขตการศึกษาและจำนวนโรงเรียน แต่ละขนาดภายในสำนักงานเขตการศึกษานั้น..... 59
4	สำนักงานเขตการศึกษา รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและ จำนวนครูในแต่ละโรงเรียน..... 60
5	ข้อคำถามที่สร้างโดย Fessler และข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างเพิ่ม..... 64
6	การปรับปรุงข้อคำถามหลังการทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1..... 67
7	การปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ..... 70
8	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3..... 72
9	น้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละข้อคำถาม..... 75
10	ตัวอย่างการตัดสินช่วงของวงจรวชิชาชีพครู..... 78
11	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากแต่ละโรงเรียน..... 79
12	โรงเรียนและจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง..... 80
13	ค่าสถิติบรรยายข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน..... 82
14	ช่วงของวงจรวชิชาชีพครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียน..... 85
15	ช่วงของวงจรวชิชาชีพครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียน..... 87
16	ผลการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนของครูตามตัวแปร ที่ศึกษาในแต่ละช่วงของวงจรวชิชาชีพครู..... 89
17	ผลการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนของครูตามตัวแปร ที่ศึกษาในแต่ละช่วงของวงจรวชิชาชีพครู..... 93

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 โมเดลวงจรวิชาชีพครูตามแนวคิดของ Huberman.....	33
แผนภาพที่ 2 โมเดลวงจรวิชาชีพครูตามแนวคิดของ Fessler.....	44
แผนภาพที่ 3 กระบวนการสร้างโมเดลวงจรวิชาชีพครูของ Fessler.....	46
แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	54
แผนภาพที่ 5 ร้อยละของครูในแต่ละช่วงของวงจรกิจภาพครู.....	86
แผนภาพที่ 6 ร้อยละของครูในแต่ละช่วงของวงจรกิจภาพครู.....	88